

TRANSITION

Transition Promotion Program

Інформаційний огляд

ТАЙМЕР ЗВОРОТНОГО ВІДЛІКУ: ДІТИ Й ВІЙНА

25.08–24.09

: 2 1 3 :

ДЕНЬ

: 5 1 1 2 :

ГОДИН

: 3 0 6 7 2 0 :

ХВИЛИН

Автори: Валентина Потапова, Марія Суляліна, Анна Клименко

Верстка та дизайн: Максим Афанасьєв

Інформаційний огляд «Таймер зворотного відліку: діти та війна (25.08-24.09. 2022р.) / В. Потапова, М. Суляліна, А. Клименко – Київ: ЦГП «Альменда» 2022. – 30 с.

Інформаційний огляд «Таймер зворотного відліку: діти та війна (25.08-24.09 2022р.) підготовлено Центром громадянської просвіти «Альменда» у межах проєкту «Хроніки зруйнованого дитинства». Проєкт реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки в рамках Transition Promotion Program.

Погляди, викладені у цьому матеріалі, належать авторам і не відображають офіційну позицію МЗС Чеської Республіки.

TRANSITION
Transition Promotion Program

Центр громадянської просвіти «Альменда» (ЦГП «Альменда») – громадська організація, зареєстрована в Ялті 2011 року. До 2014 року пріоритетним напрямком діяльності організації була просвіта в сфері прав людини. У 2014 році через окупацію Криму організація вимушена була переїхати до Києва. На сьогодні пріоритетними напрямками діяльності організації є забезпечення систематичного збору точної, своєчасної, перевіреної інформації про brutальні порушення, вчинені щодо дітей в ситуаціях збройного конфлікту.

Для підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів ЦГП «Альменда» керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

Детальніше про Центр громадянської просвіти «Альменда»:
<http://almenda.org>

Контакти для зауважень і пропозицій

Електронна пошта: almenda.ngo@gmail.com

ВСТУП

1 джерело

Цей інформаційний огляд продовжує серію матеріалів щодо фіксації [шести серйозних порушень](#)¹ проти дітей під час збройних конфліктів, які є предметом [Щорічної доповіді](#) Генерального секретаря ООН «Діти та збройний конфлікт» та [Щорічної доповіді](#) Спеціального представника Генерального секретаря у справах дітей і збройних конфліктів. А саме:

- вербування та використання дітей;
- вбивства та каліцтва дітей;
- зґвалтування та інші форми сексуального насильства над дітьми;
- напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними;
- викрадення дітей;
- відмова у доступі гуманітарної допомоги.

Матеріали **«Інформаційного огляду. Таймер зворотного відліку: діти та війна (25.08-24.09)»** мають на меті систематизацію наявної інформації про brutальні порушення, вчинені щодо дітей, через збір і фіксацію цифрової інформації та медіа-повідомлень у відкритому доступі, а також через аналіз статистики й даних з офіційних державних джерел Офісу Генерального прокурора, Міністерства освіти та науки України, Міністерства з питань реінтеграції окупованих територій України, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, обласних військових адміністрацій.

Для визначення порушень було використано основні міжнародно-правові акти, що є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту:

- Конвенція ООН про права дитини.
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах.
- Женевські конвенції про захист жертв війни.
- Додаткові протоколи до Женевських конвенцій.
- Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці.

- Римський статут Міжнародного кримінального суду та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, серед яких 1261 (1999), 1314 (2000), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011) та 2225 (2015).
- Декларації про безпеку шкіл ЮНІСЕФ.

У інформаційному огляді ми пропонуємо стислий аналіз подій цього місяця війни, що базується на задокументованих організацією кейсах чотирьох серйозних порушень проти дітей в умовах російсько-українського збройного конфлікту: вбивства та каліцтва дітей, напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними, вербування та використання дітей, викрадення та незаконне переміщення дітей.

ВБИВСТВО ТА КАЛІЦТВА ДІТЕЙ

В Україні станом на ранок 25 вересня кількість дітей, пораних внаслідок [повномасштабної збройної агресії Росії](#), зросла до 771, про це повідомив Офіс генерального прокурора. Число загиблих дітей – 391. Загалом кількість вбитих і скалічених дітей зросла до 1162 осіб. Ці цифри – не остаточні, оскільки триває робота зі з'ясування окремих фактів у місцях проведення активних бойових дій, на окупованих і звільнених територіях.

загинула

391
дітина

поранено

771
дітина

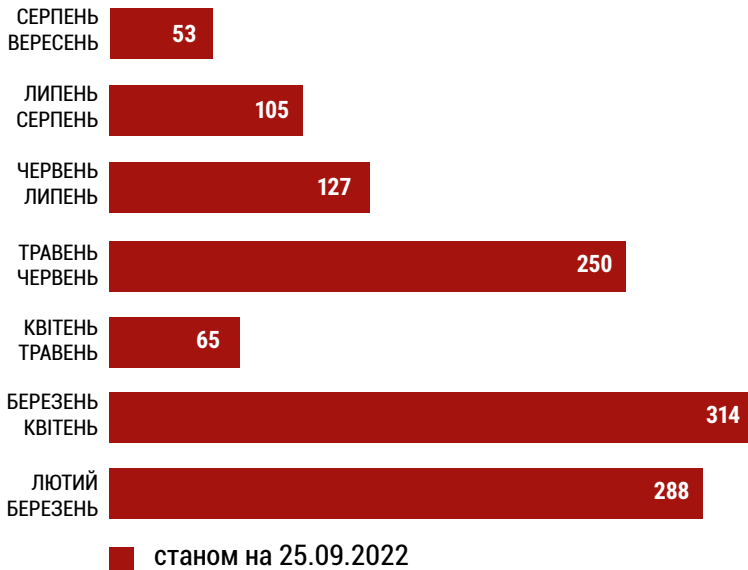
Вбивство та каліцтво дітей станом на 25.09.2022 року

Таблиця 1

Щомісячна динаміка порушення

Таблиця 2

Діти продовжують бути «мішенню» російських злочинців. За сім місяців найбільше постраждало дітей

Аналізуючи причини загибелі та каліцтва дітей протягом сьомого місяця війни, ми можемо констатувати, що Російська Федерація продовжує нехтувати міжнародним гуманітарним правом і здійснює напади, заборонені «правом війни». Такі напади²:

- не спрямовані на військові об'єкти;
- здійснюються із застосуванням методів і засобів війни, що не можуть бути спрямовані проти конкретного військового об'єкта, або їхні наслідки не можуть бути обмежені, як того вимагає ДПІ;

- бомбардування будь-якими методами чи засобами, під час яких низка чітко відокремлених військових об'єктів, розташованих у місті, селищі, селі чи іншій місцевості із щільною концентрацією цивільного населення чи цивільних споруд, розглядається як єдиний військовий об'єкт;
- бомбардування, які призводять до випадкових втрат серед цивільного населення, поранень цивільного населення, пошкоджень цивільних об'єктів, або поєднання цих випадків, що є надмірними щодо очікуваної конкретної та безпосередньої військової переваги.

Окрім того, у звільненому 10 вересня місті Ізюм поліцейські Харківщини отримали інформацію про місця масового поховання людей, які стали жертвами воєнних злочинів, учинених військовослужбовцями країни-агресора та створеною в місті окупаційною владою.

З місця масового поховання в Ізюмі станом на 20 вересня було вилучено тіла 263 загиблих, зокрема двох дітей³.

3 джерело

На світліні місце масового поховання в Ізюмі

Загалом, за повідомленням Офісу генпрокурора, за результатами ексгумації на місці масового поховання, що тривала 16–23 вересня 2022 року, виявлено 447 тіл загиблих: 425 цивільних осіб, серед яких 5 дітей, і 22 військовослужбовці ЗСУ. Зокрема, там віднайшли закатованими й вбитими цілі родини. *«Дорослі, чоловіки і жінки, і маленькі діти з кулями в голові. Деякі частини їхніх тіл були відсутні»*, – зазначив в своєму зверненні Президент України.⁴

4 [джерело](#)

Прокуратурою Харківської області розпочато досудове розслідування за фактом порушення законів і звичаїв війни, поєднаного з умисним вбивством (ч. 2 ст. 438 КК України).

Автори звіту зафіксували з відкритих джерел такі епізоди на підтвердження фактів порушення норм МГП з боку РФ проти українських дітей:

25 серпня

В ніч на 25 серпня окупанти обстріляли с. Великомихайлівка Синельниківського району Дніпропетровської області. Поранено троє дітей 2, 7 та 15 років.⁵

5 [джерело](#)

Через масований ворожий обстріл у місті Оріхів і навколишніх населених пунктів Запорізької області загинув 17-річний юнак. Його було тяжко поранено, помер дорогою до шпиталю.⁶

6 [джерело](#)

26 серпня

Через бомбардування загинула Анастасія Боровик, завідувача культурно-масовим сектором КЗ «Центр культури та дозвілля» Кам'янської селищної ради Пологівського району Запорізької області з двома маленькими синами.⁷

7 [джерело](#)

28 серпня

Рашисти 14 годин обстрілювали Оріхів із РСЗВ та артилерії. Контузію отримали трирічний хлопчик та його шестирічна сестра, – повідомляє голова ЗОВА Олександр Старух.⁸

8 [джерело](#)

31 серпня

У Синельниківському районі Дніпропетровської області загинув 17-річний хлопець. Він торкнувся касетного боєзапасу. Той вибухнув...

1 вересня

За даними обласного Центру екстреної медичної допомоги, у Балаклії Харківської області поранення отримали 4 мирних мешканців, зокрема 13-річний хлопчик.⁹

9 [джерело](#)

3 вересня

Через обстріл Зеленодольської громади Криворізького району Дніпропетровської област із «Ураганів» загинув 9-річний хлопчик.¹⁰

10 [джерело](#)

Внаслідок обстрілів селища Висунськ, Миколаївська область, загинув 8-річний хлопчик й отримали травми ще троє дітей віком від шести до 12 років.¹¹

11 [джерело](#)

10 вересня

Внаслідок обстрілу ворогом с. Соловійово Ясинуватського району Донецької області поранено 10-річного хлопчика.¹²

12 [джерело](#)

13 вересня

Внаслідок обстрілу ворогом Харківської області поранено 14-річного хлопчика.¹³

13 [джерело](#)

15 вересня

В Куп'янському районі 10 людей зазнали поранення, серед них 2 дітей 12 та 13 років.¹⁴

14 [джерело](#)

17 вересня

Окупанти обстріляли Чугуєв, постраждала 11-річна дівчинка.¹⁵

15 [джерело](#)

Внаслідок обстрілу м. Костянтинівка Донецької області отримав поранення 2-річний хлопчик.¹⁶

16 [джерело](#)

18 вересня

Через обстріл окупантами м. Торецьк Донецької області отримала поранення 12-річна дівчинка.¹⁷

17 [джерело](#)

Внаслідок обстрілу ворогом м. Куп'янськ Харківської області отримав поранення 11-річний хлопчик.¹⁸

18 [джерело](#)

19 вересня

Внаслідок обстрілу ворогом м. Куп'янськ загинув 16-річний хлопець.¹⁹

19 [джерело](#)

20 вересня

Внаслідок обстрілу села Грушівка Куп'янського району 2 людей загинули. Поранення отримали 9 мирних мешканців, серед них 4 дітей.²⁰

20 [джерело](#)

Обстріл Курахове – поранено 12 людей, зокрема двоє дітей.²¹

21 [джерело](#)

22 вересня

Під час обстрілу поранення різного ступеню тяжкості отримали шестеро мешканців Торецьку, серед яких 15-річна дівчинка.²²

22 [джерело](#)

Внаслідок обстрілу окупантами м. Куп'янськ поранено двоє дітей віком 7 та 13 років.²³

23 [джерело](#)

23 вересня

За інформацією Центру екстреної медичної допомоги, в Куп'янську поранення отримали 3 людей, серед яких 2 дітей – семирічні хлопчик і дівчинка. Їхній стан медики оцінюють як середньої тяжкості.²⁴

24 [джерело](#)

У тимчасово окупованому Маріуполі у школі №45 сталася детонація снаряда, внаслідок якої спалахнула пожежа й постраждали діти.²⁵

25 [джерело](#)

24 вересня

Від обстрілів продовжує потерпати Куп'янський район Харківщини. За добу там зазнали поранення 5 людей, в тому числі 2 дітей – сестри 10 та 17 років.²⁷

27 [джерело](#)

Випущено по смт. Чаплине Дніпропетровської області 8 реактивних снарядів: 5 касетних, 3 – фугасних. Через влучання ракети у приватний житловий сектор один з будинків було вщент знищено. Під завалами опинилася жінка і двоє дітей. Один з хлопчиків загинув (11 років). Жінку й 13-річного хлопчика врятували місцеві мешканці. Тіло загиблого 11 річного хлопчика з-під завалів дістали рятувальники.

Під час ракетної атаки на смт. Чаплине, Дніпропетровської області серед загиблих опинилися шестирічний Матвій та одинадцятирічний Владислав. Владислав перебував удома з батьками, а Матвій – поблизу залізничної станції.

25 вересня

Обстріл окупантами колони із семи автомобілів між селищами Курилівка та Піщане, що в Куп'янському районі. Росіяни майже впритул обстріляли цивільних у так званій «сірій зоні». У двох машинах, спалених вщент, знаходилися діти з батьками — вони згоріли живцем. Загалом загинуло 10 дітей та одна вагітна жінка. [відео](#)

«Звірський напад на цивільних осіб вчинила диверсійно-розвідувальна група окупантів – вони зі стрілецької зброї майже впритул розстріляли шість стареньких легковиків та одну вантажівку «ГАЗель». Ворог вкотре довів, що його мета – знищення всіх українців, незалежно від віку і статі. Окупанти зазнають поразок на полі бою і від безвиході відповідають на них убивством мирних громадян. Та рашисти не уникнуть покарання – ми знайдемо кожного і змусимо відповідати за вчинені звірства», – наголосив в.о. голови СБУ Малюк.

Серед 53 історій дітлахів, жертв російської агресії на сьомому місяці війни, кожна – це зруйнований світ дитини.

На світлині один з автомобілів, розстріляних між селищами Курилівка та Піщане

Водночас це історії про зусилля багатьох людей України й світу задля порятунку кожної конкретної дитини.

Такою є історія Анастасії Пригонець.

24 серпня, на День Незалежності України, [батьки везли 17-річну Анастасію Пригонець на залізничну станцію Чаплине — дівчина мала їхати на навчання до Львова](#). Саме в той момент росіяни вдарили по станції ракетою. Від атаки загинули 25 цивільних людей. Серед них — батьки Насті, які згоріли у власному авто. Дівчині ж вдалось вистрибнути з палаючої машини – вона стала свідком загибелі найрідніших людей. Спочатку дитину госпіталізували до Дніпропетровської обласної дитячої клінічної лікарні. Дівчина мала опіки близько 25% тіла (найбільше постраждала рука) й осколкове поранення голови. Через травми майже відмовили нирки, почався сепсис, легені були у критичному стані.

Тоді медики перевели Настю у медикаментозну кому. Рятувати дівчинку погодились лікарі з австрійського міста Грац. Однак передусім пацієнтку треба було стабілізувати, інакше Настя б не пережила довгої дороги. Тоді силами волонтерів дівчинку dopravили до столичного Охматдиту. Завідувач відділення АІТ з ЕКМО НДСЛ «Охматдит» повідомив, що Анастасія до лікарні надійшла у важкому стані: швидко розвивалась ниркова недостатність з гіперкаліємією (підвищення рівня

**ЗБІР КОШТІВ НАСТІ ПРИГОНЕЦЬ
БАТЬКИ ВІРА ТА ІВАН ЗАГІНУЛИ**

калію в крові, що може призвести до зупинки серця). За три доби за допомогою інтермітуючого гемодіалізу вдалося скоригувати критичні порушення та підготувати Анастасію до тривалого транспортування. Ці кілька днів були вирішальними. Для того, щоб підготувати дитину до довгої дороги, провели комплекс досліджень і процедур. 6 вересня Настя поїхала. Спочатку дівчину прийняли лікарі з Першого медичного об'єднання Львова: там пацієнтку оглянули, зробили аналізи й переконалися, що вона в змозі їхати далі. Після цього реанімаційною швидкою з залученням ДЗ «УНПЦ ЕМД та МК МОЗ України» Настю доправили до Польщі «пізніше – літаком до австрійської лікарні.

Попереду у Анастасії — реанімація та порятунок руки, що найбільше постраждала під час пожежі. Потім знадобляться численні пластичні операції. Але її життя врятовано.

НАПАДИ НА ШКОЛИ, ЛІКАРНІ ТА ЗАХИЩЕНИХ ОСІБ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З НИМИ

За інформацією Офісу генпрокурора, через бомбардування та обстріли збройними силами РФ пошкоджено

2500

289

з них – вщент зруйновано²⁸.

28 [джерело](#)

Динаміка знищення освітніх установ від початку повномасштабного вторгнення до 25 серпня 2022 року є такою (таблиця 3).

Напади на заклади освіти станом на 25.09

Таблиця 3

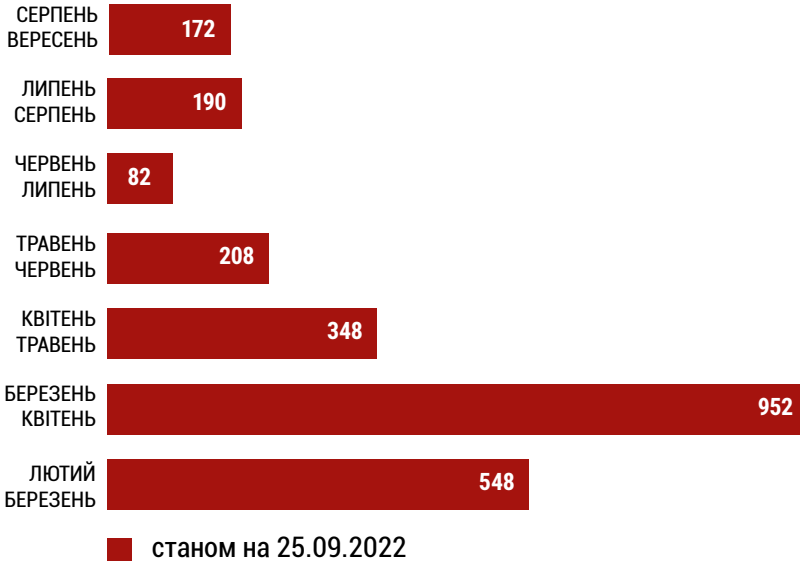

■ пошкоджено ■ з них повністю зруйновано

Динаміка порушення (Таблиця 4) залишається стабільною, за перший місяць навчального року пошкоджено 172 навчальних заклади.

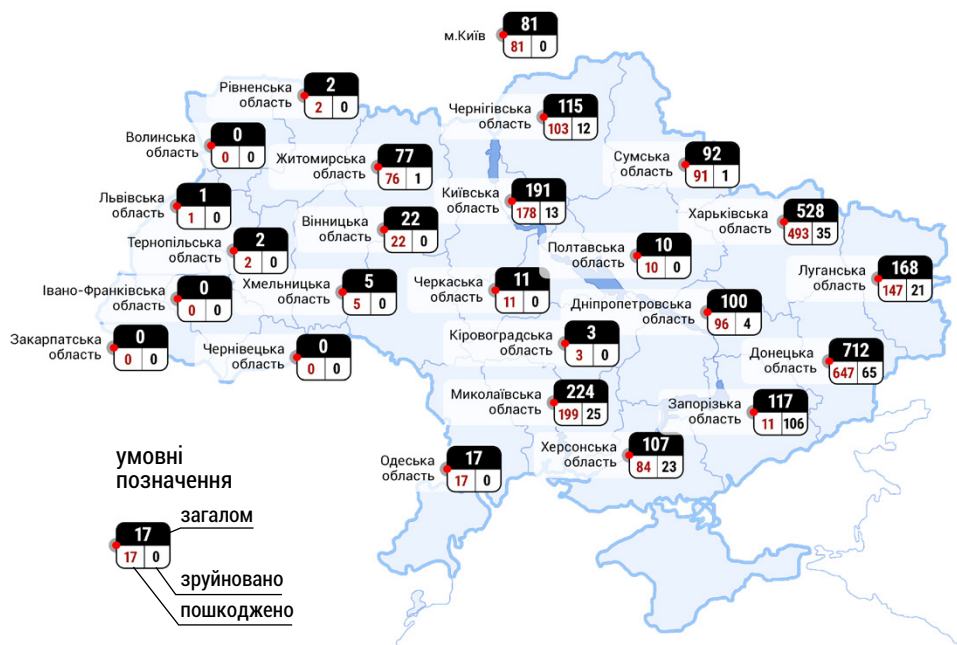
Щомісячна динаміка порушення

Таблиця 4

Таким чином, станом на 25.09.2022 внаслідок бомбардувань і обстрілів території України збройними формуваннями Російської Федерації пошкоджено й зруйновано приблизно 17% від загальної кількості закладів середньої освіти. Тобто з початку повномасштабної війни в Україні агресори щодня обстрілювали в середньому 14 шкіл.

За регіонами станом на 5.10.2022 року кількість пошкоджених та зруйнованих [за даними МОН](#) шкіл у різних регіонах країни є такою:

Згідно з даними інтерактивного порталу Міністерства освіти і науки щодо кількості пошкоджених/зруйнованих закладів освіти, з 2585 навчальних закладів, понівечених внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну, майже половина (51,8%) припадає на Харківську й Донецьку області, що помітно вирізняє їх на тлі всіх інших областей.

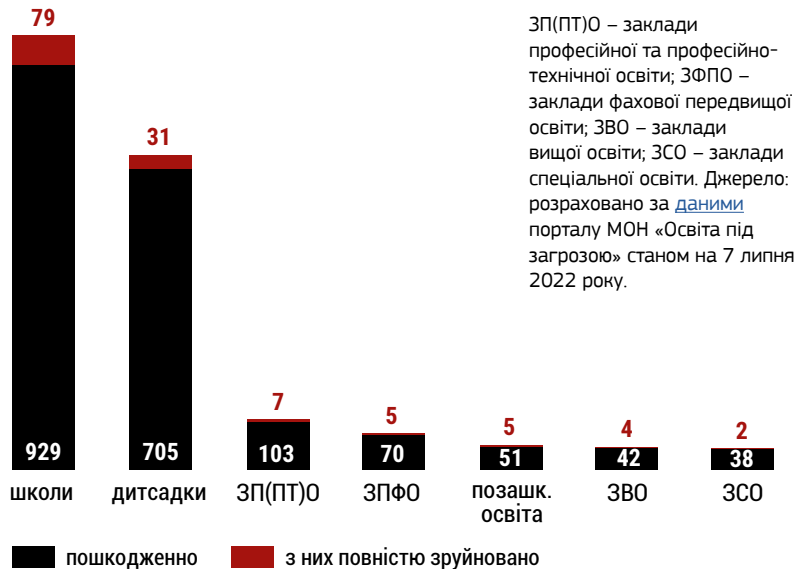
Зрозуміло, що чим тривалішими та інтенсивнішими були бойові дії в регіоні, тим більше в ньому пошкоджених і зруйнованих закладів освіти (так само інших будівель). Наприклад, третьою за цим показником є Миколаївська область, яка взяла на себе основні удари російської армії на південному фронті. Спільномірні збитки освітнього сектору у північних областях. Водночас кількість пошкоджених/зруйнованих закладів освіти в Херсонській і Запорізькій областях, які частково перебували в окупації ще з перших днів війни, приблизно вдвічі менша.

Отже, руйнування освітньої інфраструктури на півночі були обмеженими в часі, проте значно інтенсивнішими. В областях, які не були окуповані, масштаби руйнувань менші. Проте майже в усіх регіонах України, окрім трьох областей на заході (Волинська, Закарпатська, Чернівецька), хоча б один заклад освіти був пошкоджений унаслідок періодичних повітряних бомбардувань.

Таблиця демонструє, що на час здійснення розрахунків чисельніших пошкоджень/руйнувань за кількістю зазнали школи та дитячі садочки, оскільки їх найбільше серед навчальних закладів. Більш за все постраждали садочки і шкіл – у Дніпропетровській, Одеській, Харківській і Київській областях.

Кількість пошкоджених та зруйнованих навчальних закладів за типами

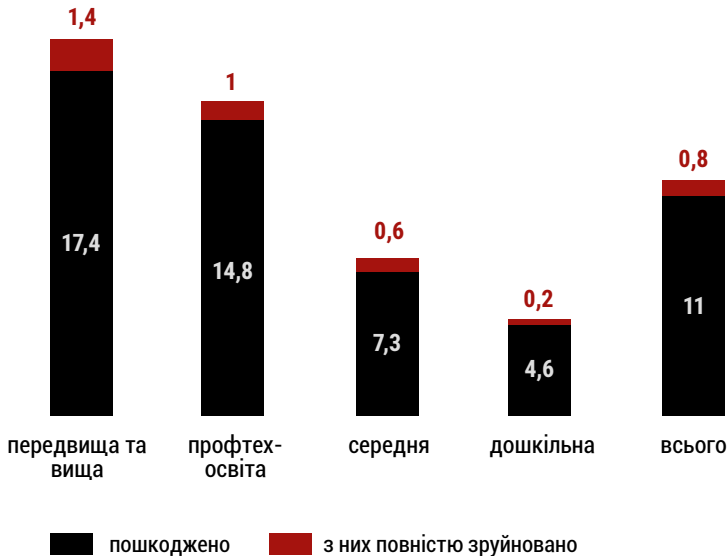
Таблиця 5

Таблицю використано зі звіту «Оперативна оцінка втрат активів сектору освіти України у зв'язку з війною» (станом на липень 2022)²⁹

Частки пошкоджених/зруйнованих навчальних закладів від загальної кількості, за типами, %

Таблиця 6

ЗАФІКСОВАНІ ЕПІЗОДИ ПОШКОДЖЕННЯ ТА РУЙНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЗА СЬОМИЙ МІСЯЦЬ ВІЙНИ:

Ракетний обстріл у місті Дергачі, Харківська область, 26 серпня близько 2 ночі та руйнування адміністративно-учбового корпусу. ³⁰

30 джерело

За даними слідства, 26 серпня близько 2 години ночі ЗС РФ завдали ракетного удару по м. Дергачі. Ракета поцілила в адміністративно-учбовий корпус. Арміїці РФ, попередньо, застосували ракети типу С-300. За цим фактом слідчі відкрили кримінальне провадження за ч.2 ст.438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України. Санкція статті передбачає покарання у вигляді тюремного ув'язнення на строк від 10 до 15 років або довічного позбавлення волі.

Обстріл Слов'янського хіміко-механічного технікуму 26 серпня 2022 року у місті Слов'янськ Донецької області.³¹

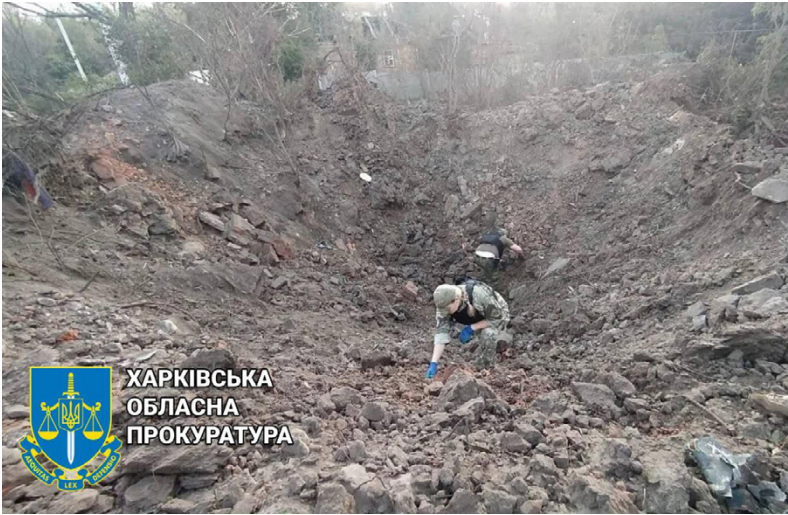
Внаслідок влучання будівля навчального закладу зазнала значних руйнувань. На щастя, обійшлося без жертв.

31 [джерело](#)

Обстріл м. Харків 3 вересня та пошкодження школи в Новобаварському районі.³²

32 [джерело](#)

3 вересня близько 2 години ночі російські військові завдали ракетного удару по Новобаварському району м. Харків. Окупанти здійснили обстріл з зенітно-ракетного комплексу С-300. Ракета влучила на територію школи: пошкоджено фасад освітнього закладу, вибито шибки у вікнах й двері. За попередніми даними, російські військові випустили ракети

з території Белгородської області РФ. Внаслідок ракетного удару утворилась воронка розміром 10х10,5 метрів та глибиною понад 3,5 метри, в двоповерховій будівлі пошкоджено вікна та двері. Новобаварська окружна прокуратура м. Харків розпочала процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні за фактом порушення законів та звичаїв війни (ч. 1 ст. 438 КК України).

Руйнування 27 серпня (дата орієнтовна) навчальних корпусів школи-інтернату в м. Запоріжжя.³³

33 джерело

Внаслідок обстрілу постраждали навчальні корпуси школи-інтернату. Декілька з них взагалі не підлягають відновленню. Через потужні вибухи було зруйновано класи, вибито шибки з більшості вікон. До початку військових дій в школі-інтернаті навчалося близько 200 дітей зі всієї Запорізької області. Це учні з багатодітних родин, діти-сироти, переміщені з інших громад тощо. За всіма фактами збройних злочинів правоохоронці відкрили кримінальні провадження за ч.1, ч. 2 ст. 438 Кримінального кодексу України «Порушення законів та звичаїв війни».

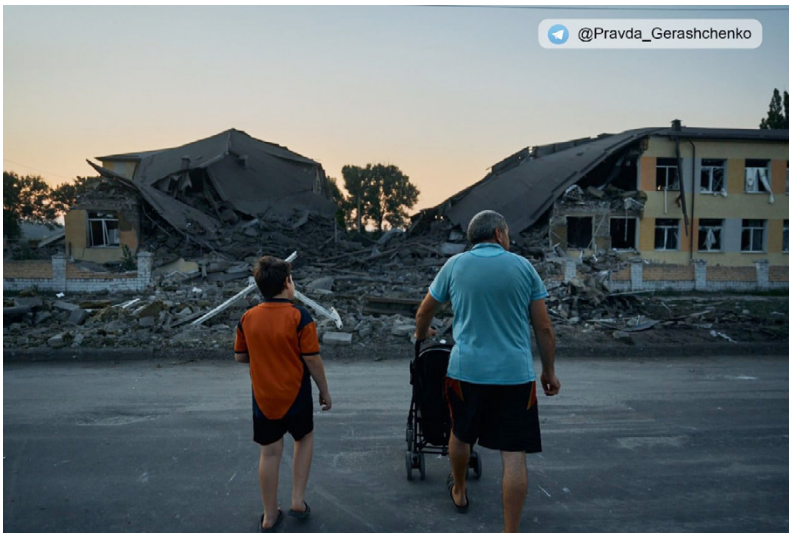

Обстріл гімназії №8 30 серпня 2022 року у м. Дружківка Донецької області.³⁴

34 джерело

Дві школи, Палац спорту й Палац культури, постраждали 30 серпня 2022 року у Дружківці від російських обстрілів. Школи №8 знищено вщент. Її нещодавно відремонтували й готувалися розпочати навчальний процес 1 вересня.

Обстріл 1 вересня ДНЗ (ясла-садок) № 20 «Теремок» за адресою вул. Торська, 20, м. Слов'янськ, Донецька область. ³⁵

35 [джерело](#)

Близько 23 години 1 вересня внаслідок обстрілу у Слов'янську зруйновано дитячий садок «Теремок» на вулиці Торській, 20. Через напад будівля зазнала значних руйнувань. Поліція та СБУ відкрили кримінальні провадження за ст.438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України.

Обстріл Миколаївського інститут післядипломної педагогічної освіти 4 вересня 2022 року у м. Миколаїв Миколаївської області.³⁶

36 джерело

Вночі 4 вересня, близько 02:30, Миколаїв зазнав масованого ракетного обстрілу, попередньо С-300. Суттєво пошкоджено головний корпус Миколаївського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Ракетний обстріл м. Часів Яр Донецької області 21 вересня та руйнування приміщення будівлі, де під одним дахом розташувалися дитяча школа мистецтв, ЦНАП і бібліотека.³⁷

37 джерело

Близько 23:00 21 вересня російська армія завдала авіаудару по будівлі, де під одним дахом розташувалися дитяча школа мистецтв, ЦНАП і бібліотека. Люди не постраждали, а будівля значно пошкоджена. Співробітники музичної школи (початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу «Школа мистецтв міста Часів Яру») розповідають, що у будівлі нещодавно було зроблено капітальний ремонт. Але у кімнатах, що вцілили, повилітали шибки з вікон і впала стеля.

Знищення Комунального закладу «Лозівський ліцей №8» Лозівської міської ради Харківської області 13 вересня 2022 року у м. Лозова Харківської області.³⁸

38 [джерело](#)

13 вересня близько 3 години ночі російські військові завдали ракетного удару по м. Лозова. Внаслідок влучання ракети вщент зруйновано будівлю школи. Окрім школи було пошкоджено дошкільний навчальний заклад. Без навчальних класів залишилися півтисячі школярів і 80 вихованців садочку. Це найстарший навчальний заклад Лозової та єдиний на Авилівському боці.

Детальніше наслідки знищення освітньої інфраструктури України після 24 лютого 2022 року розглянуто в тематичному огляді [«Освіта без права доступу: реалізація права на освіту на особливо небезпечних територіях»](#).

ВИКРАДЕННЯ ТА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ДІТЕЙ

Міжнародна правозахисна організація Human Rights Watch задокументувала злочини Російської Федерації, пов'язані з переміщенням до Росії цивільних українців з тимчасово захоплених територій. Про це йдеться у [звіті](#) Human Rights Watch.

«З моменту повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року російські та пов'язані з росією посадові особи примусово переміщували українських цивільних осіб, у тому числі тих, хто тікав від бойових дій, на території України, окуповані росією, або до російської федерації, що є серйозним порушенням законів війни», – зазначили в організації.

Водночас, попри міжнародний розголос про порушення, протягом сьомого місяця після повномасштабного вторгнення окупанти продовжують практику незаконного вивезення дітей до РФ.

За інформацією державного порталу розшуку дітей «Діти війни» станом на 3 жовтня 2022 року:

239

осіб –
зниклі

7894

особи –
депортовані

6252

особи –
знайдені

59

осіб –
повернуті

За повідомленням голови Луганської ОДА, Сергія Гайдая 76 дітей-сиріт вивезено до соціально-реабілітаційних центрів для неповнолітніх РФ, розташованих у Московській області, а ще 104 дітей, котрі перебувають під наглядом у соціальних установах так званої «ЛНР», готують до передачі під опіку до російських родин³⁹.

Після звільнення територій Харківської області були виявлені факти незаконного вивезення дітей до РФ під приводом т.з. «відпочинку - оздоровлення». Скориставшись гуманітарною ситуацією в Ізюмі та Балаклії, а саме тим, що, за словами місцевих мешканців, «магазини не працювали і єдиний спосіб роздобути щось поїсти – то була гуманітарка. На тиждень – дві булки хліба, раз на два місяці – крупи та олія», окупаційна влада запропонувала вивезти дітей відпочити у Геленджик. Близько 30 дітей вивезли на тиждень і повернули назад. «У серпні вони запропонували ще одну поїздку. Тут немає їжі, немає жодних умов, я просто хотіла, щоб моя дитина хоч тиждень відпочила від цього кошмару», – розповіла журналістам мати дитини Марина⁴⁰.

40 джерело

50 дітей від 10 до 15 років вивезли на відпочинок до Геленджик. Тепер вони так і залишаються на території РФ. Жінка каже, що дітям вже оформляють російське громадянство, а коли вона зробила спробу повернути дитину, їй відповіли, що єдиний шанс побачити дочку – це переїхати до Росії.

Також російська влада повідомила батькам дітей, які досі перебувають у м. Геленджик, що з дітьми нібито все добре і вони залишені на другу зміну.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини звернувся до служби у справах дітей та сім'ї Харківської обласної військової адміністрації для отримання персоніфікованого переліку дітей, вивезених із міст Ізюм та Балаклія до Російської Федерації, з метою захисту їхнього права на виховання в сім'ї.

Порушуючи норми статті 8 Конвенції ООН про права дитини, якою встановлено обов'язок держав поважати право дитини на збереження індивідуальності, громадянства, імені та сімейних зв'язків, не дозволяючи протизаконного втручання, керівництво країни-окупанта вчиняє так звані «добрі справи».

Утім, виходячи з факту, що міста Ізюм і Балаклія Харківської області наразі перебувають під контролем української влади, такі дії РФ порушують норми статті 7 Конвенції ООН про права дитини, що визначає право дітей на ім'я та набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їхнє піклування⁴¹.

41 джерело

Окрім того, за повідомленням начальника Херсонської ОВА Ярослава Янушевича: «У колабораційній діяльності викрито лікарку-педі-

атра, яку окупаційна влада призначила виконуючою обов'язки керівника "державної бюджетної установи охорони здоров'я". Місцеві колаборанти хочуть примусово депортувати до Москви чотирьох вихованців цього закладу віком від 11 місяців до 2-х років нібито для проходження курсу лікування. Двох дітей невстановлені люди уже вивезли в невідомому напрямку»⁴².

42 джерело

Ще в березні, коли російські війська оточили Маріуполь, вони почали змушувати деяких мешканців проходити «фільтрацію» або перевірку безпеки принаймні в 15 прилеглих містах і селах на території, контрольованій Росією, переважно в ДНР. Далі практика «фільтрації» стала інструментом тиску й залякування українських громадян, котрі не підтримували дії окупантів.

У Куп'янську Харківської області російські окупанти протягом тижня утримували у підвалі п'ятьох підлітків, їх визволили українські прикордонники. Про це [повідомляє](#) прес-служба Держприкордонслужби. «У Куп'янську прикордонники знайшли у підвалі чотирьох дівчат та хлопця. Діти перебували там сім днів», – йдеться у повідомленні. Підлітки розповіли, що окупанти проводили з ними фільтраційні заходи, після чого зачинили у підвалі.

ВЕРБУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ДІТЕЙ – СОЛДАТ

З шести порушень проти дітей порушенню «вербування та використання дітей-солдат» міжнародне право приділяє першочергову увагу.

Станом на 24 вересня 2022 року випадків щодо «вербування та використання дітей-солдат» не зафіксовано.

Водночас триває практика створення підґрунтя для подальшого вербування дітей до збройних сил РФ на окупованих територіях через систему освіти.

Детальнішу інформацію надано у **підготовленому ГО ЦГП «Альменда» Моніторинговому звіті:**

[Моніторинговий звіт
“Універсальний солдат”
або освіта як знаряддя
Росії на окупованому півдні
України \(серпень\)](#)

